

Bedrijfsbehandelplan hulpmiddel bij mastitisbestrijding

Judith Poelarends en Harm Wemmenhove

Mastitis is op melkveebedrijven een vervelende aandoening die veel schade met zich mee brengt. Op jaarbasis krijgt gemiddeld een kwart van de koeien mastitis. Een goede structurele aanpak van dit probleem is belangrijk, omdat anders de kans bestaat dat koeien niet volledig genezen of subklinisch worden. Een bedrijfsbehandelplan kan voor de veehouder een nuttig hulpmiddel zijn om de mastitis systematisch en effectief te behandelen.

Preventieve maatregelen

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom moet altijd kritisch gelet worden op de koebezetting in de stal, hygiëne, box-maten, melk uitliggen van koeien, ventilatie van de stal, de toegepaste melkmethode, de werking van de melkmachine en de speenconditie van de koeien. Ondanks een goede preventie krijgt toch altijd een aantal koeien mastitis. Deze mastitiskoeien kunnen het best systematisch worden behandeld.

Bedrijfsbehandelplan

Als een veehouder geneesmiddelen moet gebruiken om koeien met mastitis weer gezond te maken, moet dat verantwoord en zo effectief mogelijk gebeuren. In een bedrijfsbehandelplan wordt aangegeven hoe men mastitiskoeien het beste kan behandelen. Dit betekent dat voor lichte, matige en ernstige gevallen van mastitis verschillende behandelingen zijn omschreven. Het volgende wordt in een bedrijfsbehandelplan opgenomen:

- 1) diagnose-omschrijving met kenmerken van het dier en de melk
- 2) te gebruiken middel(en)
- 3) dosering
- 4) duur van de behandeling
- 5) wachttijd

In een bedrijfsbehandelplan kan ook staan wat u moet doen als de voorgeschreven behandeling niet werkt. Moet u dan een ander middel gebruiken en wanneer raadpleegt u de dierenarts? Zie voor een voorbeeld voor een diagnose-schema en bedrijfsbehandelplan tabel 1 en 2.

Een goed bedrijfsbehandelplan is ook voor een "vreemde" melker een handig hulpmiddel.

Bacteriologisch onderzoek

U kunt in overleg met de dierenarts voor uw bedrijf een bedrijfsbehandelplan voor mastitis opstellen. De dierenarts houdt onder andere rekening met de behandelingsresultaten uit het verleden (welke middelen werkten goed en welke niet). Daarnaast zal het bedrijfsbehandelplan worden gebaseerd op de uitslagen van bacteriologisch onderzoek. Dit onderzoek geeft inzicht in de verwekkers van mastitis op koe- en bedrijfsniveau en in de gevoeligheid voor de verschillende antibiotica. De dierenarts kan op basis van deze uitslagen zien welke antibiotica u het beste kunt inzetten op uw bedrijf. Indien u nog geen bacteriologisch onderzoek heeft laten uitvoeren, dan wordt dat voor efficiënt diergeneesmiddelengebruik, nadrukkelijk geadviseerd.

Tabel 1 Voorbeeld van een diagnoseschema

Diagnose	Symptomen
Lichte mastitis	Melk: wit, vlokken Uier: normaal, soms iets gezwollen Koe: normaal
Matige mastitis	Melk: geel, waterig, soms met vlokken Uier: gezwollen, pijnlijk, eventueel rood Koe: koorts + sloom, veel lagere melkgift
Zware mastitis (Coli-achtig)	Melk: waterig, soms met vlokken, brokken meestal geel soms roodbruin Uier: pijnlijk, meestal ernstig gezwollen, soms juist slap en zacht Koe: hoge koorts en sloom, duidelijk ziek, sterk verminderde eetlust en melkgift

Tabel 2 Voorbeeld van een bedrijfsbehandelplan

Diagnose	Behandeling	Normaal		Behandeling	Niet genezen**	
		Duur en dosering	Wachttijd*		Duur en dosering	Wachttijd*
Lichte mastitis	Middel A in uier Uiermint	3 dagen, 2 x daags 2 dagen, 2 x daags	4 dagen	Middel C in uier	3 dagen, 2 x daags	5 dagen
Matige mastitis	Middel A in uier	3 dagen, 2 x daags	4 dagen	Middel C in uier	3 dagen, 2 x daags	5 dagen
	Middel M in nek Veelvuldig uitmelken		3 dagen	Middel M in nek	3 dagen, 2 x daags	3 dagen
Zware mastitis (Coli-achtig)	Uierinfuus (dierenarts) daarna: Middel P in uier Middel D in nek Veelvuldig uitmelken	dosering door dierenarts	advies dierenarts	dierenarts raadplegen		
		3-5 dagen, op advies dierenarts	6 dagen 3 dagen melk testen			

* Wachttijd na laatste behandeling. Bij combinaties van middelen minimaal langste wachttijd aanhouden of overleg met dierenarts.

** Wanneer koe niet genezen is na de eerste voorgeschreven behandeling.

Overleg met uw dierenarts welke middelen u het beste kunt gebruiken.

Tip Schrijf op de verpakking wanneer u deze aangebroken hebt. Diergeneesmiddelen zijn na aanbreken namelijk nog maar een beperkte periode houdbaar. Gebruik liever geen middelen waarvan de bewaartermijn is verstreken.

Wachttijden

Bij ernstige mastitis is het vaak gebruikelijk om naast een injector in de uier, ook een antibioticum te injecteren in de nek. De dierenarts kan u adviseren welke combinaties van middelen (uier en nek) effectief zijn. Vraag de dierenarts ook welke wachttijden u moet aanhouden als er combinaties van middelen gebruikt worden en zet die in het behandelplan. De wachttijd die men voor de afzonderlijke middelen moet aanhouden, is bij een combinatie van middelen niet betrouwbaar meer.

Actueel houden

Belangrijk is om het bedrijfsbehandelplan actueel te houden. Er kunnen bijvoorbeeld andere bacteriën mastitis veroorzaken op uw bedrijf. Ook kan het gebeuren dat er betere middelen op de markt komen of dat bepaalde middelen niet meer gebruikt mogen worden. Het behandelplan moet daar op aangepast worden. Het bedrijfsbehandelplan kan ook gebruikt worden om behandelingen te evalueren met uw dierenarts.

Wachttijd

Het kan zijn dat u soms langer moet behandelen dan op de bijsluiter staat of dat u combinaties van middelen moet gebruiken (op advies van de dierenarts). Dat kan, maar dan is de wachttijd die op de bijsluiter staat niet betrouwbaar meer. Neem daarom het zekere voor het onzekere en verleng de wachttijd met enkele melkmalen of, nog beter, test de melk (Delvotest) of laat deze testen voordat u de melk weer in de tank laat lopen. Vraag ook uw dierenarts om advies.